

УДК 852.:17.022.1

Т.Чоп

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПОНЯТТЯ НОВОГО В ЕСТЕТИЦІ ФУТУРИЗМУ

Заперечення статичного репродукціонування минулого та спроби побудови нової позиції мистецтва майбутнього стають поштовхом до творчих експериментів більшості авангардних об'єднань початку ХХ століття. З точки зору футуризму, слідування традиції породжує формально виконаний твір, позбавлений будь-якого творчого потенціалу. Натомість «нове» було включене в концептуальний простір футуристичної моделі мистецтва в якості символічної крапки відліку революційної доби, на яку рівнялось усе, що пропонували учасники руху.

Разом з своєю непорушною вірою у нові форми творчості, футуристи заперечували теорію прогресу в мистецтві. Зважаючи на свою релятивістську світоглядну позицію вони розводили поняття новизни та прогресу, оскільки останнє вимагало наявності певного критерію якості, який діячі майбутнього свідомо виключали з своєї концепції. Оновлення, яким займались митці, апіорі мало носити перманентний характер, тому футуристи не визнавали авторитетів та факту наслідування. Натомість важливою категорією в їхній теоретичній концепції було поняття «оригінальність».

Для футуристів оригінальність – це справжність в безпосередньому її вияві, це не просто заперечення минулого, чи острах бути на нього схожим, це початок з нуля. Як зазначає Р. Краусс: «оригінальність стає органістичною метафорою, яка описує не стільки формальну новизну, скільки витoki життя, «Я» художника - як виток, не заплямований традицією, бо йому притаманна певна початкова наївність». Трактують «я» митця як витoku дає можливість дослідниці визначати таку його характеристику як здатність до постійної регенерації, безперервного самонародження. Концепція «нового» в футуристичному наповненні також включала в себе популярний на той час науковий дискурс. Нове мистецтво, з точки зору adeptів творчості майбутнього, мало невід'ємний зв'язок з наукою на правах рівноправних партнерів, та повинно було використовувати елементи наукового методу. Апогеєм наукового звернення виступає в футуристичній концепції Техіка. В якості опосередковуючого принципу між людиною і природою, технічне інтерпретується як найбільш глобальний чинник нового століття, який повністю змінює ритм та сенс людського життя. Синтетичне поєднання технічного, наукового та природнього, якого прагнули представники українського футуризму є частиною їхньої онтологічної утопії. Спрямованість кубофутуристів у майбутнє через організацію утопічного середовища направлена не на холодне технізоване суспільство італійських футуристів, але на праминуле, в часи, коли людина ще не була відчужена від Буття. «Важливість поняття початку для футуристичної концепції обґрунтовується ними через єдину можливість побудови нового: «повернена до своїх витоків, історія твориться наново», - так передає це Б. Лівшиць. Перманентний пошук та оновлення футуристичної концепції прекрасно демонструється діяльністю кверо- (сама назва перекладається як «пошук») футуризму М. Семенка.

Боротьба між традиційним та новим в футуризмі - це специфічна розірваність між засобами творення та ідейною наповненістю, що, зрештою, породжує складність та незавершеність естетичної концепції футуристів. Це також розірваність між бажанням розробки, втілення нових елементів творчого, видозміненого технізацією соціокультурного простору, та усвідомленням хаосу, деструкції, редукції, яку породило безпосереднє входження цих явищ прийдешньої доби в життєвий світ людини.